

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕР'ЄРІВ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯМ ОСНОВ ФІТОЕРГОНОМІКИ

Дизайн об'єктів середовища в останні роки став зв'язаний з новою сферою діяльності - фітоергономікою (від грецького «фітон» - рослина, «ергон» - робота, «номос» - закон). Фітоергономіка - нове перспективне направлення сучасної науки і практики. Термін введений в 1984 г. в зв'язку з виділенням особливого об'єкту дослідження в системі «людина - машина – середовище». Науковою основою фітоергономіки є комплексний підхід до вивчення систем «людина - машина – середовище». Фітоергономіка виникла на стику декількох наук: біології, медицини, ергономіки, психології, дизайну, ландшафтного дизайну. Синтезуючи досягнення цих наук, фітоергономіка вирішує практичні задачі оптимізації трудової діяльності людини з врахуванням цілого комплексу діючих факторів (антропологічних, психофізіологічних, екологічних, естетичних та ін.). Особлива увага приділяється досягненню комфортних умов в процесі праці, зниженню стомлюваності.

Відомо, що в процесі праці людина витрачає енергію, а в період відпочинку (у тому числі і короткочасного) накопичує її. Чим краще організовано відпочинок, тим вища продуктивність праці. Тому особливо доцільно в усіх ергономічних системах створення моделей рекреаційного мікросередовища з високим релаксаційним впливом.

Основними формуючими елементами таких просторів є рослини, з яких створюються флора- і фітокомпозиції. Флоракомпозиції є рослинними угрупованнями, які справляють високу емоційну дію на людину. Фітокомпозиції це різні угруповання рослин, які крім емоційної дії мають пануючий ефект. Вони являють собою підбір найбільш декоративних, екологічно стійких в мікрокліматичних умовах інтер'єру і володіючих високим ступенем антимікробної активності видів тропічних та субтропічних рослин і формування з цих видів фітокомпозицій з направленим емоційним

впливом. Фітокомпозиції знижують зорове, нервово, розумове, фізичне та ін. стомлення, покращують склад повітря виробничих приміщень. Флоракомпозиції надають емоційний вплив на людину.

Особливості формування фітосередовища полягають у послідовному проектуванні середовища з використанням природних елементів та виявленні декількох етапів.

На першому етапі аналізуються екологічні і ергономічні параметри середовища, в якому розміщуються фітокомпозиції (температура, вологість, освітленість, загазованість та ін.). Визначається ступінь забрудненості середовища джерелами виділення шкідливостей макрорівня та мікрорівня. Виявляється характер трудового процесу, його напруженість, ступінь та специфіка втоми. Асортимент фітокомпозицій підбирається з врахуванням особливостей мікроклімату, характеру виробничого процесу, а також враховуються біологічні якості рослин (їх необхідна фітоактивність, створення нормальних умов для зростання і розвитку рослин, освітленість, температура та ін.).

На другому етапі вирішуються питання функціонального характеру, враховуються просторово-організуючі властивості фітокомпозицій: створення композицій для розчленовування просторів або їхньої ізоляції, огорожі і захисту від шуму, пилу, газу та ін. На цьому етапі остаточно визначається розміщення фітокомпозицій у просторі інтер'єру та прогнозується їх сануючий вплив.

На третьому етапі створення фітокомпозицій враховуються естетичні властивості рослин (висота, форма, структура, колір листя та ін.) і здійснюється формування композицій з метою направленої психологічної та емоційної впливу на людину, що викликає у неї позитивні емоції, які сприяють досягненню релаксаційного ефекту.

Ефективність такого впливу фітокомпозицій на людину досягається імітацією природного ландшафту з включенням колориту (теплі та холодні тони, нюансні та контрастні композиції), виявленням характеру композиції

(статична, динамічна) та властивостей її елементарних форм (розміри, фактура, структура та ін.), а також з урахуванням додаткових факторів впливу (освітлення, музика, ароматизація середовища).

На заключному етапі формування фітосередовища здійснюється остаточний підбір рослин у відповідності з викладеними особливостями проектування. Для озеленення як виробничих, так і житлових та громадських інтер'єрів застосовуються наступні рослини:

- декоративно - листяні (із красивим декоративним листям);
- ампельні та виткі (утворюючі звисаючу та прямовисно витку форму);
- декоративно - квітучі (які являють собою групу різноманітних по забарвленню, формі рослин з різноманітним періодом цвітіння);
- декоративно - плодові (для зимових садів застосовуються в основному карликові рослини: персик, гранат та ін.).

При створенні фіто і флоракомпозицій використовуються рослини з різних кліматичних зон: тропічні рослини Південної Америки, тропічні рослини Південної Африки, субтропічні рослини, рослини сухих субтропиків, середземноморські рослини, рослини Азії. Ці рослини вимагають для нормального розвитку певних мікрокліматичних параметрів середовища.

При складанні флора- і фітокомпозицій використовуються натуральні рослини, штучні і сухоквіти. У формуванні фітосередовища використовуються наступні рослинні угруповання: точкові композиції - рослинні угруповання, що складаються з одного – трьох рослин. Вони можуть бути підлоговими, настільними, настійними, виконані як підвісні квіткарки або кашпо, а також будь-який невеликий декоративний зелений акцент в інтер'єрі; лінійні композиції є складніші рослинні угруповання, що складаються з п'яти і більш видів рослин. Вони можуть бути підлоговими і розміщуватися у вигляді зеленого бордюру уздовж віконних отворів, уздовж однієї із стін або у вигляді ажурної перегородки, а також можуть бути і настінними; групова глибинна композиція - як правило, складається з декількох груп рослин, що займають певний простір об'єднаних єдиним

художнім задумом; групова плоско-орнаментальна - може бути складена з окремих підлогових квіткарок (з урахуванням їх хорошого огляду) у вигляді окремих розеток або плям будь-якої форми.

Формування фітосередовища в інтер'єрах залежить від загального архітектурно-художнього задуму та функціонального визначання того або іншого простору і здійснюється, як викладено вище, в три етапу.

Розрізняють декілька типів інтер'єрів: – виробничі та службові; – рекреаційні (призначені для здійснення короткочасного перепочинку) – житлові (передпокій, гостинна, кухня, ванна та ін.); – видовищні та виставочні; – допоміжні (вестибюлі, сходові майданчики, підсходові простори) та ін.

Розміщення рослин в інтер'єрах як один з елементів загальної художньої композиції повинно підкорятися її головній умові - масштабності. В низьких приміщеннях недоцільно розміщувати такі рослини, як пальму, фікус та ін. За своїм розташуванням і емоційним впливом рослинні угруповання можуть бути раптового та наростаючого, рівномірного і імпульсного впливу. Крім того, флора - і фітокомпозиції можуть являтися головним акцентом в інтер'єрі при його композиційному рішенні в цілому або візуальним фоном для декоративної скульптури, малих архітектурних форм, або органічним додатком архітектурно- просторового рішення інтер'єру та ін.

Список використаної літератури

1. Вивчення форм природи - важлива складова професійної підготовки дизайнера/ А. Олексієнко, В. Северин // Вісник ХДАДМ. - Харків: ХДАДМ, 2008.- №6 - С.62-65
2. Гервас О.Г Ергономіка. Основи ергодизайну. Навчально-методичний посібник / Гервас Ольга Геннадіївна. – Умань: ФОП Жовтий О.О., 2016. – 210 с.
3. Крижанівська Н. Я. Основи ландшафтного дизайну / Н. Я. Крижанівська- К.: Ліра-К, 2009. – 218 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕР'ЄРІВ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯМ ОСНОВ ФІТОЕРГОНОМІКИ

Дизайн об'єктів середовища в останні роки став зв'язаний з новою сферою діяльності - фітоергономікою (від грецького «фітон» - рослина, «ергон» - робота, «номос» - закон). Фітоергономіка - нове перспективне направлення сучасної науки і практики. Термін введений в 1984 г. в зв'язку з виділенням особливого об'єкту дослідження в системі «людина - машина – середовище». Науковою основою фітоергономіки є комплексний підхід до вивчення систем «людина - машина – середовище». Фітоергономіка виникла на стику декількох наук: біології, медицини, ергономіки, психології, дизайну, ландшафтного дизайну. Синтезуючи досягнення цих наук, фітоергономіка вирішує практичні задачі оптимізації трудової діяльності людини з врахуванням цілого комплексу діючих факторів (антропологічних, психофізіологічних, екологічних, естетичних та ін.). Особлива увага приділяється досягненню комфортних умов в процесі праці, зниженню стомлюваності.

Відомо, що в процесі праці людина витрачає енергію, а в період відпочинку (у тому числі і короткочасного) накопичує її. Чим краще організовано відпочинок, тим вища продуктивність праці. Тому особливо доцільно в усіх ергономічних системах створення моделей рекреаційного мікросередовища з високим релаксаційним впливом. Основними формуючими елементами таких просторів є рослини, з яких створюються флора- і фітокомпозиції. Флоракомпозиції є рослинними угрупованнями, які справляють високу емоційну дію на людину. Фітокомпозиції це різні угруповання рослин, які крім емоційної дії мають пануючий ефект. Вони являють собою підбір найбільш декоративних, екологічно стійких в мікрокліматичних умовах інтер'єру і володіючих високим ступенем антимікробної активності видів тропічних та субтропічних рослин і формування з цих видів фітокомпозицій з направленим емоційним впливом.

Фітокомпозиції знижують зорове, нервово, розумове, фізичне та ін. стомлення, покращують склад повітря виробничих приміщень. Флоракомпозиції надають емоційний вплив на людину.

Особливості формування фітосередовища полягають у послідовному проектуванні середовища з використанням природних елементів та виявленні декількох етапів. На першому етапі аналізуються екологічні і ергономічні параметри середовища, в якому розміщуються фітокомпозиції (температура, вологість, освітленість, загазованість та ін.). Визначається ступінь забрудненості середовища джерелами виділення шкідливостей макрорівня та мікрорівня. Виявляється характер трудового процесу, його напруженість, ступінь та специфіка втоми. Асортимент фітокомпозицій підбирається з врахуванням особливостей мікроклімату, характеру виробничого процесу, а також враховуються біологічні якості рослин (їх необхідна фітоактивність, створення нормальних умов для зростання і розвитку рослин, освітленість, температура та ін.).

На другому етапі вирішуються питання функціонального характеру, враховуються просторово-організуючі властивості фітокомпозицій: створення композицій для розчленовування просторів або їхньої ізоляції, огорожі і захисту від шуму, пилу, газу та ін. На цьому етапі остаточно визначається розміщення фітокомпозицій у просторі інтер'єру та прогнозується їх сануючий вплив.

На третьому етапі створення фітокомпозицій враховуються естетичні властивості рослин (висота, форма, структура, колір листя та ін.) і здійснюється формування композицій з метою направленої психологічної та емоційної впливу на людину, що викликає у неї позитивні емоції, які сприяють досягненню релаксаційного ефекту.

Ефективність такого впливу фітокомпозицій на людину досягається імітацією природного ландшафту з включенням колориту (теплі та холодні тони, нюансні та контрастні композиції), виявленням характеру композиції (статична, динамічна) та властивостей її елементарних форм (розміри,

фактура, структура та ін.), а також з урахуванням додаткових факторів впливу (освітлення, музика, ароматизація середовища).

На заключному етапі формування фітосередовища здійснюється остаточний підбір рослин у відповідності з викладеними особливостями проектування. Для озеленення як виробничих, так і житлових та громадських інтер'єрів застосовуються наступні рослини: - декоративно - листяні; - ампельні та виткі; - декоративно - квітучі; - декоративно - плодові.

Формування фітосередовища в інтер'єрах залежить від загального архітектурно-художнього задуму та функціонального визначання того або іншого простору і здійснюється, як викладено вище, в три етапу.

Розрізняють декілька типів інтер'єрів: – виробничі та службові; – рекреаційні (призначені для здійснення короткочасного перепочинку) – житлові (передпокій, гостинна, кухня, ванна та ін.); – видовищні та виставочні; – допоміжні (вестибюлі, сходові майданчики, підсходові простори) та ін. Розміщення рослин в інтер'єрах як один з елементів загальної художньої композиції повинно підкорятися її головній умові - масштабності. В низьких приміщеннях недоцільно розміщувати такі рослини, як пальму, фікус та ін. За своїм розташуванням і емоційним впливом рослинні угруповання можуть бути раптового та наростаючого, рівномірного і імпульсного впливу. Крім того, флора - і фітокомпозиції можуть являтися головним акцентом в інтер'єрі при його композиційному рішенні в цілому або візуальним фоном для декоративної скульптури, малих архітектурних форм, або органічним додатком архітектурно- просторового рішення інтер'єру та ін.

Список використаної літератури

1. Вивчення форм природи - важлива складова професійної підготовки дизайнера/ А. Олексієнко, В. Северин // Вісник ХДАДМ. - Харків: ХДАДМ, 2008.- №6 - С.62-65

2. Гервас О.Г Ергономіка. Основи ергодизайну. Навчально-методичний посібник / Гервас Ольга Геннадіївна. – Умань: ФОП Жовтий О.О., 2016. –

210 с.